

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

عنوان : برترین مردم تاریخ

موضوع : معنای انتظار و منتظر

مناسبت : ولادت امام زمان علیه السلام ۹۹

کانال منبر آسمانی @m_asemani

سخنرانی : ۱۶۷

معرفی کتاب مکیال المکارم

یکی از کتابهای بسیار پرمحتوا و واقعا خواندنی در مورد مهدویت و زندگی حضرت حجت علیه السلام کتاب شریف «مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم علیه السلام» مرحوم آیت الله سید محمد تقی موسوی اصفهانی رحمته الله مشهور به فقیه احمدآبادی از علمای بزرگ اصفهان است که در سال ۱۳۰۱ق در اصفهان به دنیا آمد.

از مقدمه ای که مرحوم سید محمد تقی بر مکیال نوشته، چنین برمی آید که از شدت عشق و علاقه ای که به حضرت حجت علیه السلام داشته،

شبی آن حضرت را در خواب می بیند گه امام علیه السلام تألیف این کتاب را به وی توصیه و تأکید می فرماید و حتی نام آن را نیز «مکیال المکارم فی فوائد الدعاء للقائم» تعیین می کند. سید از خواب بیدار می شود، ولی توفیقی برای تألیف آن برایش حاصل نمی شود. تا اینکه در سال ۱۳۳۰ق عازم سفر حج شد. در این سفر بسیاری از حاجیان گرفتار مرض وبا شدند و از دنیا رفتند. آیت الله سید محمد تقی با خدای خویش عهد بست اگر از این سفر سالم برگردد، کتابی را درباره حضرت ولی عصر علیه السلام به رشته تألیف درآورد چون از سفر برگشت، به عهد خود وفا کرد و کتاب مکیال المکارم را که حاوی موضوعات مهم در شناخت امام زمان علیه السلام و وظایف شیعیان در قبال آن حضرت است، به رشته تحریر درآورد.

در انتهای کتاب بنابر نوشته آقای سید محمد موسوی اصفهانی، فرزند مؤلف، مرحوم مؤلف در آخر عمر شریف خویش، قصد داشت خاتمه ای بر این کتاب اضافه کند، ولی با کمال تأسف اجل مهلت نداد و او در ماه رجب ۱۳۴۸ق برای زیارت عتبات عالیات

عازم عراق شد. ماه شعبان به اصفهان بازگشت. بی درنگ کسالت بر وی عارض شد و در بستر بیماری افتاد، تا اینکه در ۲۵ رمضان همان سال چشم از جهان فرو بست و در قبرستان تخت فولاد اصفهان جنب مقبره پدر اندیشمندش آرام گرفت.

اما باید گفت که این کتاب ارزشمند دارای هشت بخش مهم است که در آن مؤلف ژرف اندیش با استناد به آیات و روایات متعدد، موضوعات بسیار اساسی و سرنوشت سازی را که اغلب جنبه کاربردی است و مورد ابتلای شیعیان و مسلمانان می باشد، مورد کاوش و دقت نظر و تأکید قرار داده است.

مرحوم موسوی اصفهانی در آخرین بخش این کتاب به تبیین وظایف و تکالیف بندگان به خصوص شیعیان و مسلمانان در برابر ساحت مقدس حضرت حجت، امام مهدی علیه السلام و وظایف منتظران حضرت می پردازد .

و نزدیک به **هشتاد وظیفه** از کتب مختلف برای منتظران در قبال امامشان می آورد که بسیار خوب است عاشقان حضرت به مطالعه و

عمل به آن وظایف پردازند تا خدایی نکرده در قیامت شرمنده اهل بیت و به خصوص حضرت حجت علیه السلام نشوند.

جایگاه ما نسبت به امام عصر علیه السلام کجاست؟

اما قبل از اینکه ما به دنبال انجام وظیفه نسبت به حضرت باشیم اول باید جایگاه و موقعیت خودمان را متوجه شویم و بدانیم انتظار چیست و چه کسی منتظر نامیده میشود و آیا ما هم جزء منتظرین هستیم یا نه و بعد باید به سراغ وظایفمان برویم تا اینگونه با برنامه به هدفمان یعنی جلب رضایت حضرت ولی عصر برسیم.

مفهوم و جایگاه انتظار

«انتظار»، یعنی «چشم داشتن» و «چشم به راه بودن» چشمداشت یک تحول، چشمداشت یک رویداد خوب، چشمداشت یک گشایش،... یا چشم به راه یک آینده مطلوب، چشم به راه یک عزیز سفر کرده، چشم به راه یک دستگیر، چشم به راه یک منجی و

... به این معنا انتظار مفهومی است که با نهاد همه انسانها عجین شده است و می توان گفت که همه انسانها به نوعی منتظرند.

ارتباط امید و انتظار

به بیان دیگر انتظار یا امید به آینده همزاد انسان است و اگر امید به آینده را از او بگیرند، سرنوشتی جز سکون، رکود، مرگ و تباهی نخواهد داشت، از همین روست که در کلام نورانی پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ آمده است:

الْأَمَلُ رَحْمَةٌ لِّأُمَّتِي، وَ لَوْ لَا الْأَمَلُ مَا أَرْضَعَتْ أُمَّمٌ وَكَلَدًا وَ لَا غَرَسَ غَارِسٌ شَجَرًا^۳

امید برای امت من مایه رحمت است و اگر امید نبود هیچ مادری فرزندش را شیر نمی داد و هیچ باغبانی درختی نمی کاشت .

به نظر می رسد امید به آینده و انتظار فرج به دو معنا در آموزه های دین اسلام به کار رفته است:

^۳ نزهة الناظر و تنبيه خاطر ؛ ؛ ص ۲۱

۱. انتظار به معنای عام

در این معنا مکتب اسلام تلاش کرده است که از یک سو با فضیلت بخشیدن به «انتظار گشایش» و امید به آینده و از سوی دیگر با نکوهش یاس، ناامیدی، دلسردی و دلمردگی، روحیه تلاش و تکاپوی سازنده را در افراد جامعه اسلامی زنده نگاهدارد و از ایجاد حالت یاس و ناامیدی در زندگی شخصی مسلمانان جلوگیری کند. اهتمام اسلام به این معنای عام از انتظار و امید به آینده تا بدان حد بوده که از یک سو امید به فرا رسیدن گشایش از سوی خداوند در زمره برترین اعمال برشمرده شده و از سوی دیگر یاس و ناامیدی از رحمت خداوند از جمله گناهان کبیره به شمار آمده است.

شاید بتوان گفت بسیاری از روایاتی که در آنها به فضیلت «انتظار فرج» به طور کلی و بدون ذکر متعلق فرج اشاره شده، به اصل تقویت روحیه امید به آینده و مقابله با حالت ناامیدی و بدبینی نسبت

به آینده نظر داشته اند، که از آن جمله می توان به این روایات اشاره کرد: از رسول گرامی اسلام علیه السلام نقل است:

مَنْ رَضِيَ عَنِ اللَّهِ بِالْقَلِيلِ مِنَ الرِّزْقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِالْقَلِيلِ مِنَ الْعَمَلِ وَ
اِنْتِظَارُ الْفَرَجِ عِبَادَةٌ.^۴

هر کس نسبت به رزق کمی که خداوند به او داده خشنود باشد، خداوند نیز نسبت به عمل کمی که او انجام می دهد خشنود می گردد و انتظار گشایش عبادت است.

یا امام علی علیه السلام در بخشی از روایت مفصلی که در آن به چهارصد مورد از اموری که برای صلاح دین و دنیای مؤمن شایسته است، اشاره می کنند، پس از توصیه به طلب رزق در بین طلوع فجر و طلوع شمس می فرمایند:

اِنْتَظِرُوا الْفَرَجَ وَ لَا تَيَاسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ فَإِنَّ أَحَبَّ الْأُمُورِ إِلَيَّ اللَّهُ اِنْتَظَارُ
الْفَرَجِ

^۴ بحار الأنوار (ط - بيروت)؛ ج ۵۲؛ ص ۱۲۲

در انتظار گشایش باشید و از رحمت خداوند ناامید نشوید؛ زیرا دوست داشتنی ترین کارها نزد خداوند انتظار گشایش است.^۵

۲. انتظار به معنای خاص

در این معنا، انتظار گشایش و امید به آینده از حالت امری محدود، سطحی و فردی خارج شده و تبدیل به امری گسترده، عمیق و اجتماعی می گردد. در موضوع مورد بحث نیز دین مبین اسلام با توجه به اینکه امید به آینده و انتظار یک گرایش فطری و جوهره زندگی انسانهاست تلاش نموده که این گرایش را از یک سو توسعه و از دیگر سو تعمیق بخشد.

اولا توسعه :

به این بیان که دین اسلام به همه انسانها می گوید: اولاً، شما فقط منتظر بهبود وضع زندگی خود و اطرافیانتان نباشید و تنها سعادت نزدیکان خود را طلب نکنید، بلکه این انتظار را نسبت به همه افراد

^۵ تحف العقول ؛ النص ؛ ص ۱۰۶

جامعه گسترش دهید و چشم انتظار روزی باشید که رفاه، سعادت، عدالت و معنویت نه تنها در شهر و دیار شما بلکه در همه جهان گسترده شود.

ثانیا تعمیق :

انتظار شما نباید تنها متوجه امور ظاهری، سطحی و محدود زندگی گردد. شما باید انتظارتان را تعمیق بخشید و چشم به راه آینده ای باشید که حقیقت مطلق، عدالت مطلق و معنویت مطلق در جهان حاکم شود.

در این معنا، انتظار تنها به ظهور مردی تعلق می گیرد که اگر بیاید نهایت خوبیها برای همه انسانها در سراسر جهان فراهم خواهد شد. این انتظار به همان اندازه فضیلت و برتری دارد که تحقق متعلق آن.

منتظران، برترین مردم تاریخ

نگاهی اجمالی به روایاتی که در فضیلت انتظار ظهور امام عصر علیه السلام وارد شده اند ما را به سطح ارزش این انتظار واقف می سازد:

امام سجاد علیه السلام منتظران را برترین مردم همه روزگاران برمی شمارند:
إِنَّ أَهْلَ زَمَانٍ غَيْبَتِهِ الْقَائِلُونَ بِإِمَامَتِهِ الْمُنتَظِرُونَ لِظُهُورِهِ أَفْضَلُ أَهْلِ كُلِّ زَمَانٍ^۷

آن گروه از مردم عصر غیبت امام دوازدهم که امامت او را پذیرفته و منتظر ظهور او هستند **برترین مردم همه روزگاران** هستند.

امام صادق علیه السلام در فضیلت انتظار به معنای دوم می فرماید:

الْمُنْتَظِرُ لِأَمْرِنَا كَالْمُتَشَحِّطِ بِدَمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ^۸

کسی که در انتظار تحقق امر ما (برقراری حکومت اهل بیت علیهم السلام) باشد همانند کسی است که در راه خدا به خون خود غلتیده است.

^۶ تحریک احساس

^۷ بحار الأنوار (ط - بیروت)؛ ج ۵۲؛ ص ۱۲۲

^۸ کمال الدین و تمام النعمة؛ ج ۲؛ ص ۶۴۵

امام صادق علیه السلام در بیانی دیگر منتظران ظهور را با شهیدشدگان در پیشگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله برابر دانسته، می فرمایند:

مَنْ مَاتَ مِنْكُمْ وَ هُوَ مُنْتَظِرٌ لِهَذَا الْأَمْرِ كَمَنْ هُوَ مَعَ الْقَائِمِ فِي فُسْطَاطِهِ
قَالَ ثُمَّ مَكَثَ هُنَيْئَةً ثُمَّ قَالَ لَا بَلْ كَمَنْ قَارَعَ مَعَهُ بِسَيْفِهِ ثُمَّ قَالَ لَا وَاللَّهِ
إِلَّا كَمَنْ اسْتَشْهَدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ ^۹

هر کس از شما بمیرد در حالی که منتظر این امر باشد همانند کسی است که با حضرت قائم علیه السلام در خیمه اش بوده باشد. سپس حضرت چند لحظه ای درنگ کرده، آنگاه فرمود: نه، بلکه مانند کسی است که در خدمت آن حضرت شمشیر بزند. سپس فرمود: نه، به خدا همچون کسی است که در پیشگاه رسول خدا صلی الله علیه و آله شهید شده باشد.

وظایف منتظران

^{۱۰} کسی که انتظار تولد فرزندی عزیز و یا مهمانی محبوب را دارد، بی تفاوت، بی خیال، و بی مسئولیت نیست. انتظار، در حالت و در

^۹ المحاسن ؛ ج ۱ ؛ ص ۱۷۴

رفتار و عمل تأثیر می گذارد و منتظر، باید آدابی را دنبال کند و انجام دهد.

عاشقان و منتظران حضرت باید سه (ت) را رعایت کنند:

توجه ، تعهد ، توسل

اول : توجه

یعنی عاشقان و منتظران هرگز از یاد حضرت غافل نشوند و این را به یقین قبول داشته باشند که حضرت نیز به آنان توجه دارد و این معنای باب تفاعل است که دو طرفه میباشد .

دو : تعهد

یعنی در عهدی که با حضرت بسته ایم متعهد باشیم و سبب ناراحتی حضرت نشویم که هیچ بلکه سبب لبخند حضرت بشویم .

سه : توسل

دیگر اینکه همیشه باید دست گدایی به محضر مبارک حضرت بلند کنیم که ما هرچه داریم از وجود حضرت ولی عصر علیه السلام میباید .

وَبِكُمْ يُنَزَّلُ الْغَيْثَ وَبِكُمْ يُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ
وَبِكُمْ يُنْفَسُ الْهَمُّ وَيَكْشِفُ الضُّرُّ

www.asemani.com